

fatning for Følgekirken og en Forsatning for Staten. Ved den sidste kan der ikke godt tænkes paa Andet end — ikke engang Forsatning med raadgivende Stænder, men Rigsdagens besluttende Myndighed, medens dette slet ikke passer for en Forsatning for Kirken. Naar den ærede Minister har brugt det Udtryk: Lad os ikke bortforklare Udtrykkene i Grundlovens § 80, saa skal jeg virkelig ikke gjøre Forsøg derpaa; jeg har blot forsøgt paa at forklare dem, saaledes som de fremskille sig for mig, og ikke, som jeg vuffer, at de skulle fremskille sig for mig; og naar han siger, at Grundloven har været saa frisindet, at den har villet lade andre Corporationer ved Siden af sig have Ret til at bestyre sig selv, saa siger jeg: det kalder jeg ikke Frisind; jeg kalder det meget mere Frisind, naar Kirken og dens Embedsmænd indrømme, at Rigsdagen baade kan og bør vedblive at have den lovgivende Magt ogsaa med Hensyn til dem; dette kalder jeg Frisind meget mere end det Mudsatte.

Ministeren for Kirke- og Under- viisningsvæsenet:

Den ærede Rigsdagsmand sagde, at det var Betydningen af § 80, at Ordningen skulde stee ikke ved Administration men ved Lov. Det var denne hans Fortolkning, som jeg gjendrev, og hvilken Gjendrivelse jeg ogsaa haaber, at den ærede Rigsdagsmand har anerkjendt for rigtig, da han ikke mere fastholder denne sin Fortolkning. Han holder sig nu til det andet Punkt, at Meningen skal være den, at Kirkens Forsatning skal ikke ordnes ved een enkelt Lov, men ved flere Love. Ja, det skal jeg villig indrømme, at Kirkens Forsatning kan ordnes gennem flere Love; men saa maa det rigtignok ogsaa høve til, at disse Love ere virkelig organiske Dele af een sammenhængende Tanke. Det skal ikke være saadanne løsrevne Stykker, der kastes ud, men det skal være Dele, som kunne indordnes under denne hele Lovgivning. Men at der i § 80 er tænkt paa at give Kirken en anden Stilling, det er Noget, der for enhver ubildet Opfattelse maa være aldeles klart. Der er tilkjendegivet, at Kirken ikke har en Forsatning, der svarer til den nye forandrede Tingenes

Tilstand. Hvorledes skulde det ellers kunne hebde, at det skal ordnes, naar det allerede var ordnet? Jeg har ikke sagt, at det ikke skulde være frisindet, eller rettere, thi her passer Udtrykket frisindet ikke, at det ikke skulde være en Forsagelse, at det Kirkelige overlader endeel til Rigsdagens Afgjørelse, men jeg har kun sagt, at fra det borgerlige Samfunds Standpunkt er det frisindet at indrømme de andre Samfund Frihed ved Siden af sig. Det maa altsaa være en Misforstaaelse fra den ærede Talers Side. Og der gjør sig vel overhovedet ved dette Ord „Frisind“ en Misforstaaelse gjældende. Dette Ord bliver meget hyppigt misbrugt. Det kan ikke være andet — vi maae erkjende det — end at ligesom der er to modstræbende Kræfter, der holde hele Verdenssystemet sammen, saaledes maa der ogsaa være det i ethvert Samfund, der skal bestaae; der maa være Lov og Orden ved Siden af Frihed; det kan ikke være tilstrækkeligt kun at arbejde hen paa at løse alle Bænd, saa at Enhver kan faae det efter sit Hoved, og som han lyfter; men ved Siden af maa der gaae en ordnende Tanke, som binder det Hele sammen. Det er denne Tanke, jeg har fundet i § 80, og som det skal være mig kjær at gjøre, hvad jeg kan, for at bidrage til at gennemføre.

Madvig: Den ærede næstsidste Taler vil uden tvivl, naar han vil sammenholde, hvad han nu sidst ubtalte, med sit Tidligere, finde, at min fremsatte Anke var begrundet. Han sagde, at han havde ikke Noget imod Sagens Realitet, men ønskede kun Paragraphens Form forandret. Han holder da altsaa for, at man skal slaae store Principer fast Leilighedsvis i en forekommende Lov, hvor der ikke gives den tilbørlige Leilighed til at prøve og discutere dem; det er nu Noget, som jeg, som sagt, aldrig kan anerkjende. Dernæst sagde han, at han ikke havde ytret, at det var af Medlidenhed med de øvrige i Lovens omhandlede Embedsmænd, at han vilde finde sig i, at denne Paragraph blev staaende, og ogsaa dette forekommer mig at vise, at jeg har havt fuldkommen Ret i mine Yttringer.